

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМDOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1\(28\)-72-93](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-1(28)-72-93)

УДК 339.9

JEL Classification F14; F15; F60

Ганна Михайлівна Котіна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова, Голова Ради молодих вчених
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: akotina.kneu@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-7783-866X>**Марина Михайлівна Степура**

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів ім. Віктора Федосова
Голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: mstepura.kneu@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-5881-5411>**Ілля Петрович Котін**

студент магістерської програми «Бізнес-адміністрування (універсальна)»
Навчально-науковий інститут бізнес-освіти імені Анатолія Поручника
Київський національний економічний університет
ім. Вадима Гетьмана (Київ, Україна)

E-mail: ilya@inkla.com.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-5603-6722>**ГЛОБАЛЬНА КООПЕРАЦІЯ В УМОВАХ КОНФЛІКТІВ: ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОЛАТИЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ**

Анотація. У статті розкрито проблематику глобальної кооперації в умовах конфліктів, надано тлумачення міжнародної кооперації в сучасному світі та її архітектури, досліджено, як Україна долучена до неї з акцентом на торгівлю і капітал. Зазначено, що оскільки глобальна кооперація стосується міжнародної політики та управління, постають виклики глобальних колективних дій. Підкреслено, що є велика диспропорція в глобальній співпраці, і наголошено, що скорочення розриву між більш і менш інтегрованими країнами може призвести до значних економічних вигід, але така реконфігурація тягне за собою додаткові компроміси. Зауважено, що сьогодишній світ глибоко взаємопов'язаний. Відзначено, якщо бар'єри для торгівлі продовжуватимуть зростати, деякі країни можуть постраждати від уповільнення економічного зростання та зниження дифузії продуктивності та інновацій. Проаналізовано перенаправлення торговельних потоків у результаті російського вторгнення в Україну та його вплив на можливість розширення зовнішньоекономічної кооперації України.

Ключові слова: глобальна кооперація; зовнішня торгівля; міжнародне економічне співробітництво; глобальні конфлікти; фрагментація та концентрація.

Рис.: 6. Бібл.: 37.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Постановка проблеми. Глобальні потрясіння останніх років, спричинені спочатку пандемією, а зрештою повномасштабною війною в Україні, перевернули сучасний світовий порядок, а разом з ним і міжнародні енергетичні, виробничі, постачальні та фінансові системи, які поринули під вплив глибокої невизначеність. Очевидно, що ціна війни має безумовні геополітичні та економічні наслідки не лише для України, а і для всієї решти світу. Проте питання, як буде виглядати наступний світовий порядок, як трансформується глобальна кооперація залишається відкритим. Як слушно зауважують світові дослідники [1], у складному світі, щоб країна відчувала себе стійкою, необхідно прагнути до створення глобальних, багаторівневих і багатопольярних систем колаборації, у яких саме багатоаспектність сприймається як прояв стабільності.

Російське вторгнення в Україну спричинило значні страждання та завдало шкоди світовій торгівлі, спираючись на результати досліджень [2] уже за перший рік війни відбулось скорочення світової торгівлі на 1 %, що призвело до скорочення світового валового внутрішнього продукту на 0,7 %. Крім того, спіловер ефекти війни матимуть далекосяжні економічні наслідки не лише для воюючих країн, але й для решти світу [3]. За прогнозами Світової організації торгівлі [4], зважаючи на глобальні загрози, геополітичну напруженість та енергетичну кризу останніх двох років перспективи розвитку світової економіки мають поступові тенденції на відновлення, при цьому зростання обсягів торгівлі прогнозується на 2,6 % у 2024 році й ще на 3,3 % у 2025 році після падіння на 3,4 % у 2022 та 1,2 % у 2023 роках. Звичайно, щоб підтримувати тенденції стійкості глобальна співпраця у широкому сенсі має охоплювати не лише сферу торгівлі, але й потоки капіталу, інновації та технології, кліматичні зміни та природний капітал, здоров'я та добробут, а також мир та безпеку.

Зрозуміло, що нинішній глобальний контекст викликає занепокоєння, оскільки загострення конкуренції та конфліктів, схоже, припадають на зміну співпраці. Результатом є те, що нова турбулентна динаміка розташування економічних сил, мінливі демографічні реалії та проривні передові технології підвищують температуру довготривалої недовіри, а не підживляють можливості для отримання вигоди

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

[5]. Економічні агенти (компанії, уряди та міжнародні об'єднання) реагують на ці складні – і часто небезпечні – геополітичні події, кардинально змінюючи поточний стан, характер та підходи до глобального співробітництва для формування більш здорового, процвітаючого та сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дедалі більше джерел досліджують економічні наслідки глобальних конфліктів та війни в Україні. Зокрема, світова наука концентрує свій погляд на питаннях впливу потрясінь та глобальних загроз на економіку та її безпеку, включаючи економічне зростання [6], фінансову систему [7], товарні ринки [10; 11] та продовольчу безпеку [12; 13]. Дослідження *ex-ante* моделювали наслідки економічних санкцій для торгівлі [10]. Звичайно, війна викликає глобальні хвильові ефекти через різні канали [13], включаючи сировинні ринки, торгівлю, фінансові потоки, переміщених осіб та впевненість на ринку. Збої в регіональних ланцюгах поставок і фінансових потоках, а також підвищене сприйняття ризиків інвесторами послаблять регіональне зростання. Наявні дослідження економічних наслідків війни [13] показують, що війни можуть мати або сприятливі наслідки («відродження війни»), оскільки вони підвищують ефективність економіки за рахунок впровадження технологічних інновацій та збільшення людського капіталу, або ж руйнівні події, які не приносять користі економіці («воєнне руйнування»). До того ж автори доходять висновку, що реакція міжнародного співтовариства на війни має потужний вплив на економічне зростання. Інші світові дослідники [15], вивчаючи вплив війни на міжнародну торгівлю, виявили великий і постійний вплив воєн на торгівлю, національний дохід і глобальний економічний добробут.

Увага вітчизняних науковців прикута до розгляду питань довгострокових структурних зрушень в економіці України на тлі структурних трансформацій світової економіки, а також розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів [16], які дедалі більше вирішальним чином впливають не тільки на форми й методи, а й на формування стратегії і тактики дії суб'єктів міжнародних економічних відносин через призму їхніх інтересів. Автори [17; 18; 19] також досліджують глобальні економічні наслідки сучасних міжнародних

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

збройних конфліктів для системи міжнародних відносин, глобальної економіки і світових ринків, зокрема у сферах енергетичної та продовольчої безпеки в масштабах світової економіки, регіональної стабільності та в контексті реорганізації міжнародних безпекових альянсів.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Систематизуючи й аналізуючи напрями дослідження та розкриті питання в роботах вітчизняних та світових науковців щодо міжнародної економічної кооперації та глобальних впливів, ми доходимо висновку, що більшість досліджень сфокусована на їхніх економічних наслідках для системи міжнародних відносин, глобальної економіки і світових ринків, але значно втрачений акцент багатьох інших, пов'язаних із цим процесом, важливих питань. Перш за все, розуміючи багатоаспектність досліджуваного явища необхідним є визначитись із тлумаченням міжнародної (глобальної) кооперації в сучасному світі та її архітектури, дослідити, як Україна долучена до неї з акцентом на торгівлю і капітал. У цьому сенсі також надзвичайно цікавим є питання глобальної фрагментації та диверсифікації в частині інтенсивності торгівлі, географічної відстані, геополітичної дистанції та концентрації імпорту. Не можна також залишити поза увагою вплив перенаправлення торговельних потоків у результаті російського вторгнення в Україну на можливості розширення зовнішньоекономічної кооперації України. Саме всебічне дослідження вищезазначених питань і є **метою статті**.

Виклад основного матеріалу. Нині світова економічна система характеризується високою швидкістю структурних трансформацій, взаємозалежністю економічних ланцюгів, і як наслідок, високим ступенем вразливості до зовнішніх викликів і загроз. У сучасному глобалізованому світі водночас із посиленням прозорості національних кордонів, наднаціональним перерозподілом ресурсів, пріоритетністю орієнтації на світові ресурсні, товарні та фінансові ринки відбувається територіальна та інституціональна інтеграція, що супроводжується виникненням глобальних проблем, для розв'язання яких, як наголошує вітчизняна наукова думка [16], необхідне дієве міжнародне співробітництво.

Поняття міжнародної кооперації використовується у фаховій літературі у сфері міжнародних відносин з огляду на те, як співпраця

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

виникає і зберігається в анархічній міжнародній системі. Класичне визначення полягає в тому, що кооперація відбувається, коли «економічні агенти пристосовують свою поведінку до фактичних або очікуваних переваг інших» [20]. Таким чином, міжнародна кооперація описує взаємодію для досягнення спільних цілей, коли переваги кожної сторони не є ні тотожними (гармонія), ні непримиренними (конфлікт). Міжнародна кооперація охоплює співпрацю між різними типами агентів (міжурядовими та транснаціональними) та в різних масштабах (двота багатостороння, регіональна, глобальна тощо).

Очевидним є той факт, що межі міжнародного співробітництва стосуються структур і процесів вироблення політики, що виходять за межі національної економіки й використовуються як частина глобального управління. Відповідно до концептуального підходу [21], постають виклики з огляду на розширення рамок міжнародної кооперації та глобальних колективних дій до досягнення цілей сталого економічного розвитку. Спираючись на різні дисципліни, такі як еволюційна біологія, соціальна антропологія та економіка, світові дослідження [22] стверджують, що кооперативна поведінка ґрунтується на існуванні обмеженої кількості базових механізмів ефективної співпраці, зокрема, взаємності, довірі, комунікації, репутації, справедливості, легітимності та ідентичності. Робота над цими базовими механізмами співпраці особливо актуальна в глобальному контексті, який наразі характеризується наявністю дестабілізаційних елементів економічної безпеки, та мають фігурувати в розширюваному порядку денному глобального розвитку в таких напрямках, як кліматична стабільність, продовольча безпека, мир і глобальна охорона здоров'я для забезпечення гнучкості й стратегічного мислення на тлі існуючих загроз. І як зазначають світові дослідження [21], завдання не завжди полягає в тому, щоб реалізувати міжнародне співробітництво в першу чергу, а в тому, щоб узгодити його різні частини і спрямувати їх на розвиток (рис. 1).

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 1. Архітектура глобальної кооперації сучасного світу

Джерело: власна ілюстрація на основі [5].

Розглядаючи будову глобальної кооперації, зауважимо, що вона базується на п'яти основних стовпах, які чинять вплив на глобальний розвиток та мають очевидну залежність від спільних зусиль між країнами та економіками, зокрема:

1. *Торгівля і капітал*, де основна увага приділяється розвитку та стійким результатам, шляхом дослідження глобальних економічних потоків, які сприяють ймовірним можливостям досягнення цих результатів. Цей стовп розглядає співпрацю у сприянні глобальному зростанню, розвитку та стійкості через глобальну економічну інтеграцію і відображає взаємопов'язаний характер сучасної глобальної економіки через динаміку зовнішньої торгівлі, потоків капіталу та міграцією людей, які є важливим рушієм глобального зростання.

2. *Інновації та технології* – співробітництво засноване не підтримці глобального прогресу в інноваціях і технологіях через наявність глобального обміну базовими знаннями шляхом сприяння співпраці між глобальними талантами.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

3. *Клімат і природний капітал* – кооперація фокусується на скороченні викидів, збереженні природного капіталу та готовності до ймовірного впливу зміни клімату через спільні глобальні цілі/зобов'язання, які підвищують здатність людства обмежувати та адаптуватися до динаміки мінливого клімату.

4. *Здоров'я та добробут* – основна увага в співпраці прикута до впливу тягаря хвороб на тривалість і якість життя, зокрема, прихильність до глобальних стандартів охорони здоров'я та співпрацю через потоки товарів, НДДКР та фінансування охорони здоров'я.

5. *Мир і безпека* – співпраця націлена на запобігання загибелі людей і довгостроковим негативним наслідкам конфліктів, включаючи зобов'язання щодо проведення багатосторонніх миротворчих операцій та міжнародних стабілізаційних зусиль.

Світова наукова думка [24] визначає глобальну економічну кооперацію як форму міжнародного співробітництва з метою отримання взаємних переваг шляхом спільного використання фінансових, матеріальних та технологічних ресурсів усіх сторін. Розглядаючи міжнародне економічне співробітництво у широкому розумінні, зауважимо, що воно являє собою обмін діяльністю в різних сферах та країнах і охоплює міжнародну торгівлю, співробітництво у виробництві, логістиці, туризмі, фінансових трансакціях, сфері послуг, науково-технічне співробітництво тощо. Якщо розглядати міжнародне економічне співробітництво у вузькому сенсі, то можна визначити його як форму співпраці двох або більше країн або суб'єктів із різних країн з метою досягнення певних промислових, торговельних, технологічних, фінансових або інших цілей. У цьому сенсі економічна кооперація не є комерційним обміном або простим переміщенням товарів, послуг і капіталів з однієї країни в іншу, а являє собою спільне використання ресурсів і засобів усіх сторін. Поняття економічного співробітництва може бути визначено як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівні, які ґрунтуються на принципах міжнародного права, передбачають незалежність сторін та складні економічні відносини [25].

Розглядаючи генезу розвитку і трансформації підходів до визначення міжнародної економічної кооперації, на думку світових дослідників [24], можна її поділити на три етапи: перший - економічне співробітництво з колишніми колоніями; другий - концептуалізація економічного

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

співробітництва як вирішення неузгодженостей у міжнародній економіці, з цього погляду вона розглядалась як єдиний варіант перезавантаження світової економіки; третій - міжнародне економічне співробітництво як «функціональне, прагматичне співробітництво». Тобто в розвитку процесу економічної кооперації робиться акцент на переході від ізольованих і короткострокових економічних дій до складних і довгострокових. До того ж міжнародна кооперація не завжди є прийнятною [26], принаймні з погляду тих, хто виключений або став мішенню. Наприклад, міжнародні санкції передбачають співпрацю проти цільових країн, а товарні картелі часто завдають шкоди державам-споживачам.

Досліджуючи емпіричні дані, зауважимо, що сьогоднішній світ глибоко взаємопов'язаний. Хоча тренди останніх років відмічається низхідною тенденцією, зокрема, починаючи з 2020 року, головними перешкодами для загальної співпраці стало зниження кооперації у сферах охорони здоров'я та благополуччя, а також у сфері миру та безпеки, яка була загалом негативною з 2016 року до пандемії та швидко погіршилася після 2020 року, а особливо 2022 року через значне зростання кількості вимушено переміщених осіб та смертності від конфліктів. Так, лише за останні два роки кількість загиблих унаслідок конфліктів зросла більше ніж в чотири рази, окрім того глобальні спроби врегулювання не встигають за кількістю конфліктів [27]. Примусове переміщення постраждалих осіб також різко зросло у 2022-2023 роках, досягнувши рекорду за останні 10 років і становило 108,4 мільйона, 12 % з яких вимушено переміщені із Сирії, 11 % – з України та 10 % – з Афганістану [28].

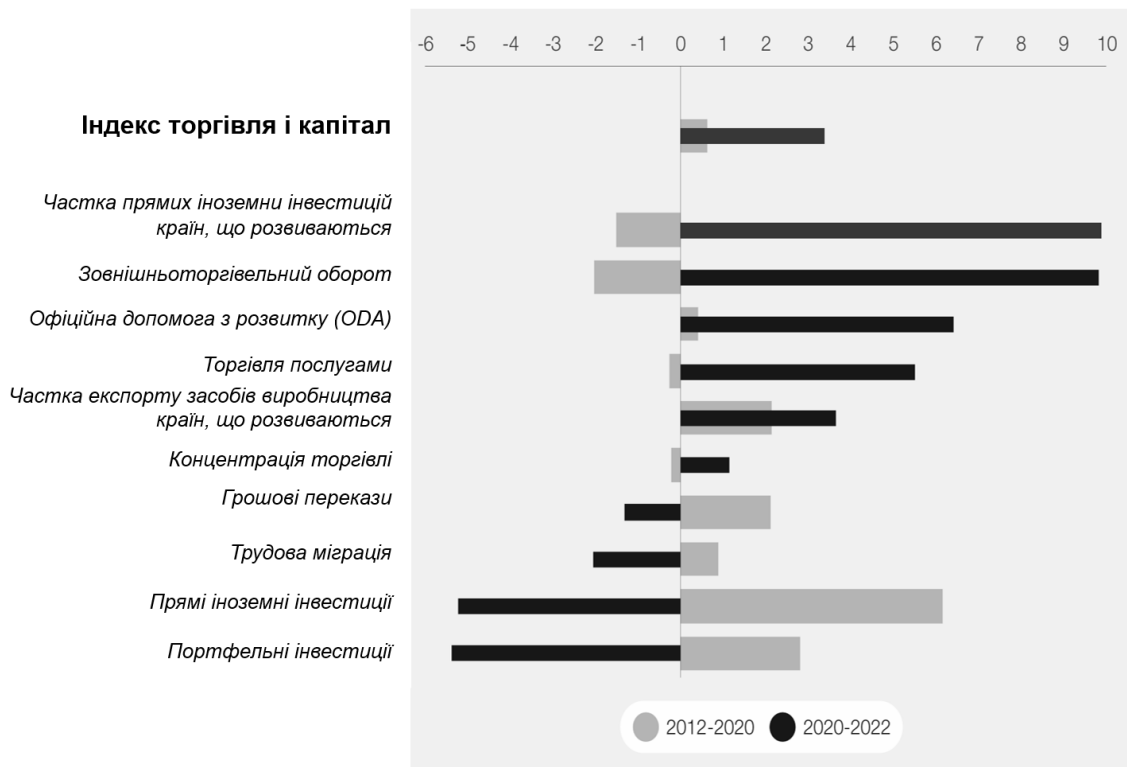
Незважаючи на цю тривожну тенденцію, з'явилися ознаки зростання співпраці. Зокрема, у сфері клімату та природного капіталу, а також торгівлі та капіталу, де кооперація продемонструвала ознаки післяпандемічного зростання (хоча у 2023 році відчутні негативні тренди). Але, зважаючи на результати нещодавнього дослідження McKinsey Global Institute (MGI) [29] помітно, що кожен великий регіон залежить від імпорту для більш ніж 25 % принаймні одного типу критично важливого ресурсу, вироблених товарів або послуг. Загалом після позитивної тенденції протягом більшої частини останнього десятиліття глобальна кооперація з 2020 року помітно змінилася [5]. І якщо декада до пандемії відзначалась посиленням співпраці за чотирма з п'яти стовпів (крім, миру і безпеки), що було зумовлено збільшенням

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

співпраці у сфері інновацій та технологій більш ніж на 30 %, останні роки, насичені глобальними конфліктами, поставили нові питання про те, як ефективно й цілеспрямовано використовувати інновації.

Досліджуючи міжнародну кооперацію у формі глобальної торгівлі та потоків капіталу у 2012-2020 роках відмічається помірне зростання, але під час пандемії та років одразу після неї присутня значна волатильність, особливо в потоках капіталу та моделях трудової міграції, які знизилися порівняно з 2020 роком. Дослідники також виявили, що 10 % вартості сьогodнішньої глобальної торгівлі товарами зосереджено в глобальному масштабі: три або менше економік забезпечують принаймні 90 % світового експорту. Однак більшість показників (наприклад, торгівля товарами, допомога розвитку та частка країн, що розвиваються, у прямих іноземних інвестиціях та експорті продукції обробної промисловості) повернулися до помітного зростання в постпандемічний період, що сприяло підвищенню загальної тенденції (рис. 2).

Рис. 2. Сукупний річний темп зростання складових компонента торгівля та капітал, % (2012-2022)

Джерело: [5].

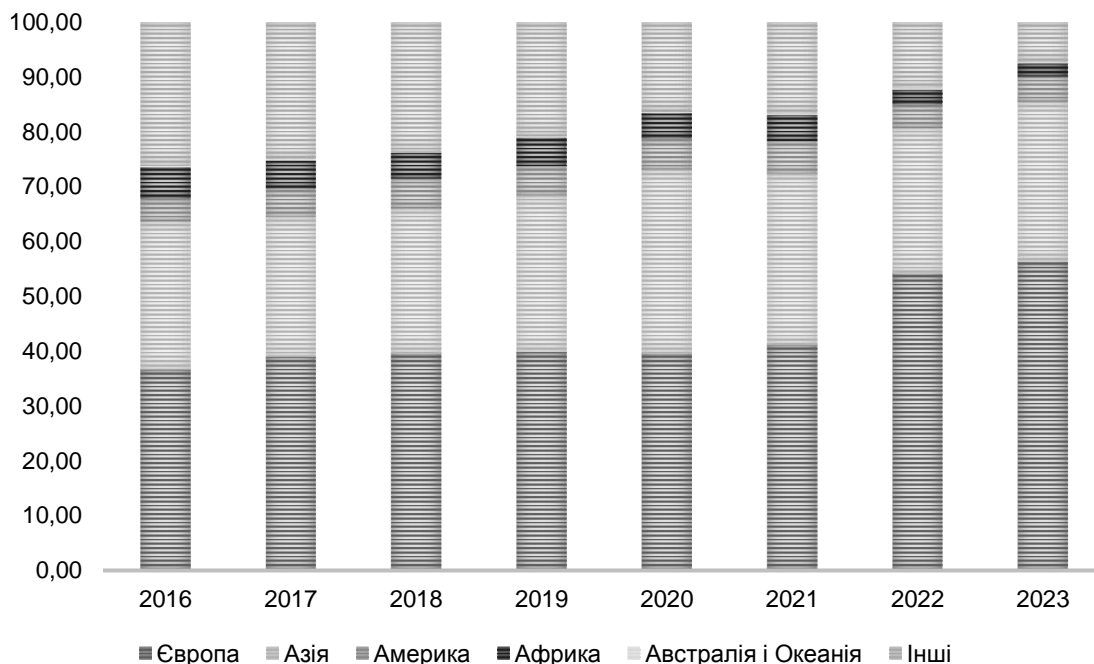
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Глобальне співробітництво в галузі торгівлі та капіталу зросло із середньорічним темпом 0,9 % у період з 2012 по 2020 роки, що було зумовлено зростанням обсягів прямих іноземних інвестицій у багатьох країнах. У всьому світі частка прямих іноземних інвестицій зросла у ВВП з 30 % у 2012 році до 49 % у 2020 році. Торгівля представляє більш неоднозначну картину в цей період. Потоки послуг (у відсотках до ВВП) стабільно зростали протягом 2012-2019 років, коли обвал у сфері туризму спровокував падіння послуг з 13,7 % ВВП у 2019 році до 11,8 % у 2020 році. Товарні потоки скоротилися з 49,3 % ВВП у 2012 році до 41,9 % у 2020 році. Пандемія COVID-19 і наступні роки сколихнули торгівлю та потоки капіталу. Незважаючи на це, чисте зростання триває, хоча й помірне. Зовнішньоторговельні потоки впали відразу після карантину, а потім сильно відновилися. На початку пандемії споживчий попит різко скоротився, а деякі види виробництва та доставки були зупинені. Країни співпрацювали вимушено у важких умовах невизначеності, і ця тенденція зберігалася протягом 2022 року. Наприклад, за даними світової статистики [30] 2021 по 2022 рік глобальний зовнішньоторговельний оборот у відсотках до світового продукту зріс на 10 %, досягнувши історичного піку в 51 % (порівняно з 46,7 % у 2021 році). Що стосується потоків капіталу, то вони нормалізувалися після початкового сплеску в 2020 році (для прямих іноземних інвестицій) та 2021 році (для іноземних портфельних інвестицій). Торгівля у 2023 році зростала повільніше, ніж ВВП, приблизно на 0,8 % (майже на 2 відсоткові пункти нижче, ніж у 2022 році) порівняно зі зростанням ВВП на 2,6 % [31].

Досліджуючи зміни основних індикаторів компонента торгівля і капітал глобальної кооперації в Україні, відзначається помітне падіння зовнішньої торгівлі з 104 % ВВП у 2017 році до 78 % ВВП у 2023 році [32], індикатори концентрації торгівлі¹ лишаються низькими і незмінними, хоча значно їх рівень значно скоротився порівняно з початком декади (майже вдвічі) [33]. Що стосується прямих іноземних інвестицій, вони мають нестійку тенденцію і складають 0,5 % ВВП у 2023 році.

Розглядаючи роль України в глобальній торгівлі, зауважимо, що найбільша частка доходів України від торгівлі товарами надходила від експорту та імпорту з Європи – понад 56 % у 2023 році (рис. 3).

¹ Концентрація визначається як загальна вартість концентрованого імпорту в загальному обсязі імпорту (індекс Херфіндаля-Хіршмана (ННІ)). «Висока концентрація» класифікується за значення ННІ > 3000 або «низька концентрація» (ННІ < 3000).

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 3. Розподіл доходів від торгівлі товарами в Україні за глобальними регіонами (2016-2023 рр.), %

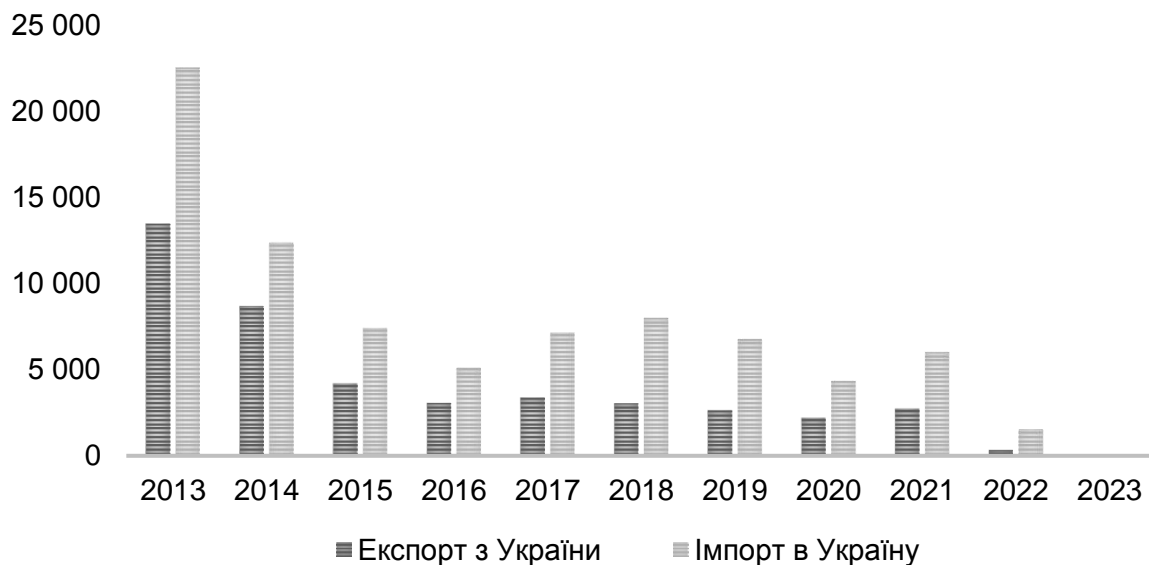
Джерело: складено авторами на основі даних [32].

Азія була другим за величиною регіоном торговельних партнерів, на частку якої припадало понад 29 % від загального обсягу. У період першого року війни в Південній Америці, Африці та Азії спостерігалось найбільше скорочення імпорту з України – падіння на 79,6; 78,8 та 72,9 % відповідно. З погляду вартості імпорту для України Азія зазнала найбільшого скорочення – 12,3 млрд \$, за нею йдуть Європа (4,0 млрд \$) та Африка (1,5 млрд \$). Зокрема, у 2023 році вартість машин та обладнання, імпортованих в Україну з Європи, становила приблизно 8,9 млрд \$, а з африканських країн Україна переважно імпортувала сільськогосподарську продукцію. Зниження імпорту сільськогосподарської продукції та недорогочінних металів сприяло зменшенню імпорту.

Натомість Азія (26,7 %) та Європа (11,3 %) збільшили імпорт з Росії понад контрфактичний рівень. Найбільш значний торговельний приріст спостерігався у російського експорту до Азії (41,1 млрд \$) та Європи (18,1 млрд \$), тоді як вона зазнала торговельних втрат у роз-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

мірі 2,3 млрд \$ у Північній Америці [34]. Зовнішньоторговельні відносини України з росією з початку воєнного конфлікту відчутно зменшились, впавши до нуля у 2023 році. Для порівняння, на початку періоду (2013 рік) експорт вимірювався приблизно в 13,5 млрд \$, а імпорт товарів України з країни агресора у 2023 році скоротився до п'яти мільйонів доларів США. Для порівняння, у 2013 році цей показник був близьким до 22,54 млрд \$ (рис. 4).

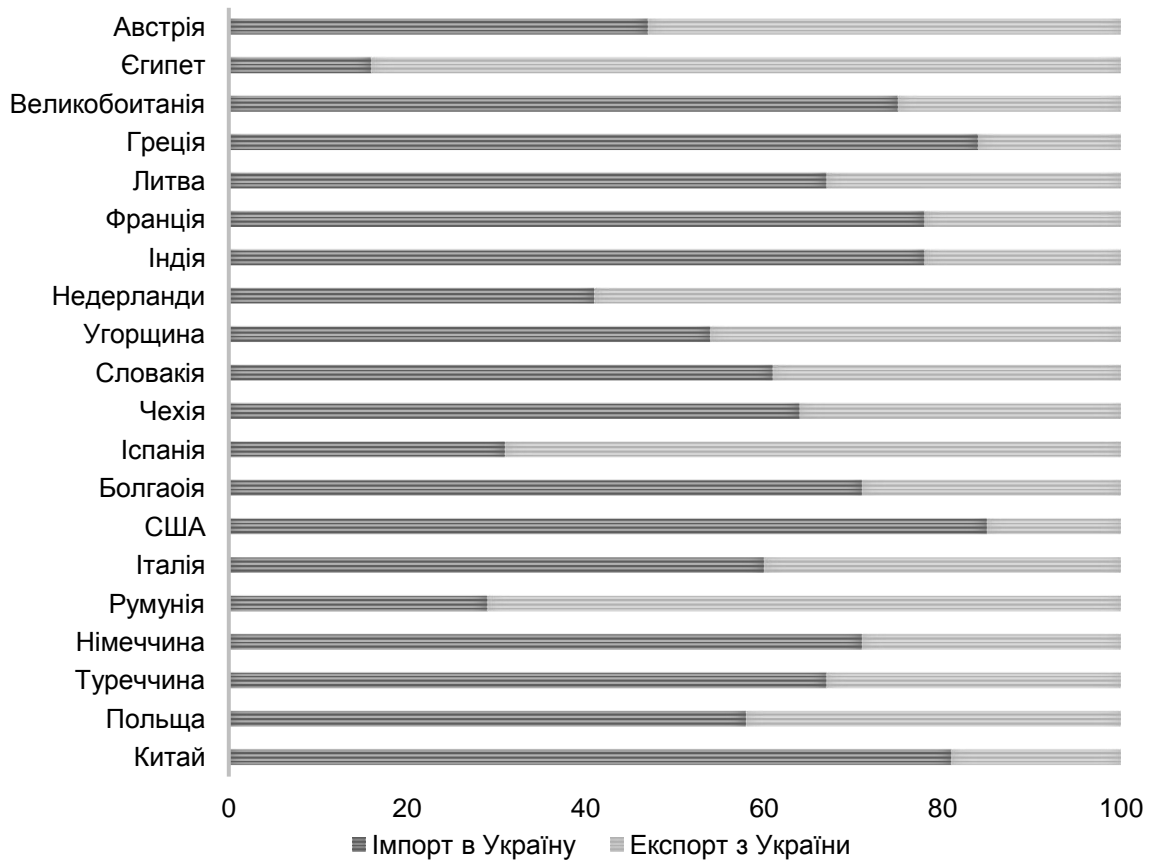
Рис. 4. Зовнішня торгівля України з росією у воєнний час (2013-2023 рр.), млрд дол. США

Джерело: складено авторами на основі даних [35].

Існують докази [3] перенаправлення торгівлі з іншими країнами, крім України та росії, за межі контр фактичного рівня, особливо в Північній Америці (18,5 %), Азії (7,6 %) та Європі (7,5 %).

Розглядаючи основних торговельних партнерів у 2023 році (рис. 5). Україна мала найбільший дохід від торгівлі з Китаєм – близько 12,9 млрд \$, імпорт з якого становив 81 % загального торгового доходу України. Польща була другим за величиною торговельним партнером України, а загальна сума експорту з України та імпорту в Україну становила понад 11 млрд \$. У торговельних доходах України з Німеччиною, які у 2023 році сягнули понад 7 млрд \$, домінував німецький імпорт до України.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

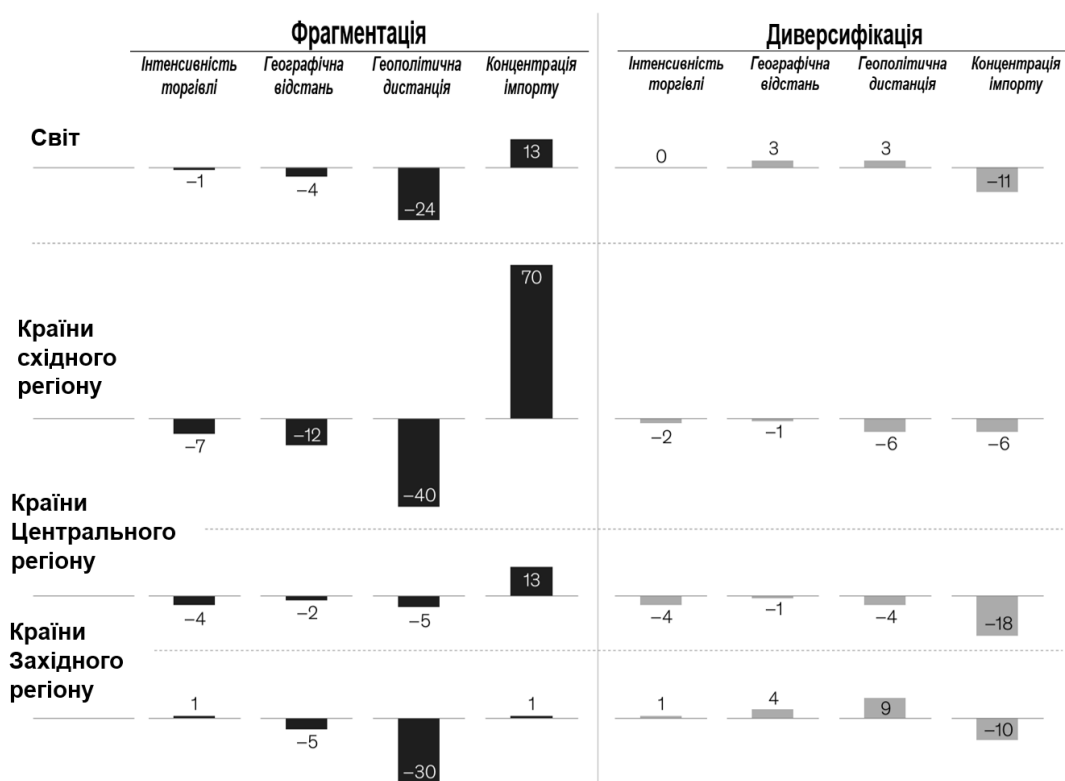

Рис. 5. Зовнішня торгівля України в розрізі партнерів та потоків, у % (2023 р.)

Джерело: складено авторами на основі даних [32].

Узагальнюючі тенденції світу та України, відмітимо, якщо бар'єри для торгівлі продовжуватимуть зростати під впливом глобальних загроз [36] та ефектів війни в Україні, енергетичної кризи та значної інфляції, деякі країни можуть постраждати від уповільнення економічного зростання та зниження дифузії продуктивності та інновацій. Тим не менш, нещодавнє дослідження [37] вказує на те, що розвинені економіки стимулюють торгівлю з країнами з ринками, що формуються, а також збільшують нові прямі іноземні інвестиції, можливо, напередодні більшого майбутнього зростання. Наприклад, Сполучені Штати більше торгують з Мексикою та В'єтнамом, а Китай збільшив торгівлю та інвестиції в Південно-Східній Азії. Ці тенденції можуть покращити можливості для глобальної участі в торгівлі та потоках капіталу.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Рис. 6. Зміни рівня фрагментації та диверсифікації глобальної торгівлі за регіонами, у % (2022-2035 рр.)

Джерело: [37].

Досліджуючи основні характеристики фрагментації та диверсифікації (рис. 6) (інтенсивність торгівлі як вартість торгівлі товарами у ВВП; географічну відстань, яка вимірює середньозважену за величиною відстань торгівлі; геополітичну дистанцію, що вимірює середньозважену за вартістю схожість торговельних партнерів на основі аналізу моделей голосування в Генеральній Асамблеї ООН у період з 2005 по 2022 рік) [5], зазначимо, що сьогодні існує велика диспропорція в глобальній співпраці – деякі невеликі європейські та азіатські економіки є одними з найбільш інтегрованих, тоді як багато країн, що розвиваються, демонструють низький рівень торгівлі порівняно з їхнім розміром. Скорочення цього розриву між більш і менш інтегрованими країнами може призвести до значних економічних вигід. Питання полягає в тому, чи працюватимуть лідери над відновленням економічних зв'язків, необхідних для сприяння зростанню, сприяння різноманітності, забезпечення стійкості, покращення внутрішньої економіки.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Відповідь складна, але очевидно, що будь-який тип реконфігурації тягне за собою компроміси: з одного боку, фрагментація може зменшити взаємозалежність між геополітично віддаленими партнерами, але збільшити концентрацію торгівлі і, отже, потенційно знизити стійкість до інших видів ризику, таких як глобальні конфлікти. Це також загрожує суттєвим зниженням темпів зростання. З іншого боку, диверсифікація може зменшити гострі точки взаємозалежності для конкретних товарних груп, але вимагатиме постійних зв'язків і співпраці між геополітично віддаленими економіками. Звичайно ці узагальнення суттєво різняться залежно від економічних груп та всередині економік різних регіонів.

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи, зазначимо, що сучасний світ глибоко взаємопов'язаний, існує велика диспропорція в глобальній співпраці, тому питання трансформації глобальної кооперації в умовах конфліктів та невизначеності є вкрай актуальним. Хоча міжнародна співпраця не завжди є безперечною користю, вона стикається з викликами для глобальних колективних дій. Зменшення розриву між більш та менш інтегрованими країнами може призвести до значних економічних вигід, але вимагає складних компромісів. Україна також стикається з викликами в глобальній кооперації. Зовнішня торгівля в останні роки помітно зменшилася, і індикатори концентрації торгівлі залишаються низькими, прямі іноземні інвестиції також мають нестійку тенденцію. Російське вторгнення в Україну вплинуло на перенаправлення торговельних потоків та можливості розширення зовнішньоекономічної кооперації. Україна отримує найбільше доходів від торгівлі з Європою. Загалом, якщо бар'єри для торгівлі продовжать зростати, відбудеться уповільнення економічного зростання та зниження продуктивності й інновацій в світовому масштабі. Розвинені економіки ж сприяють торгівлі з країнами, що формуються, і збільшують нові прямі іноземні інвестиції, можливо, передбачаючи майбутнє зростання. Саме ці тенденції можуть покращити можливості для глобальної участі в торгівлі та потоках капіталу країн, що розвиваються.

Список використаних джерел

1. Leandro F. J. B. S. Ukraine effect: are we groping for a new world order? [Electronic resource] / Leandro F. J. B. S. – 2023. – Accessed mode: <https://janusnet-ojs.autonoma.pt/index.php/janus/article/view/39>.
2. Ruta M. The Impact of the War in Ukraine on Global Trade and Investment [Electronic resource] / M. Ruta – 2022. – Accessed mode: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/8a37c7fb-5fd8-56aa-bb7e-2a0970c468d9>.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

3. Ozili Peterson. Global Economic Consequence of Russian Invasion of Ukraine [Electronic resource] / Ozili Peterson // SSRN Electronic Journal. – 2022. – Accessed mode: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4064770.
4. WTO's "Global Trade Outlook and Statistics" [Electronic resource]. – 2024. – Accessed mode: https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/tfore_arc_e.htm.
5. The Global Cooperation Barometer [Electronic resource] // The World Economic Forum. – 2024. – Accessed mode: https://www.weforum.org/publications/the-global-cooperation-barometer-2024/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwh7K1BhCZAR-IsAKOrVqFUat9kXGPtZ03nbsielqcFR_zMEB6xwAGlte9CR8zkpg-mmT2SVfAaAktZEALw_wcB.
6. Estimating the economic effects of sanctions on Russia: An allied trade embargo / K. Mahlstein, C. McDaniel, S. Schropp, M. Tsigas // *World Econ.* – 2022. – Vol. 45 (11). – Pp. 3344–3383.
7. Bounou W. The impact of the Ukraine-Russia war on world stock market returns / W. Bounou, A. Yatié // *Econom. Lett.* – 2022. – Vol. 215. – Pp. 110516.
8. Fang Y. The Russia-Ukraine conflict and volatility risk of commodity markets / Y. Fang, Z. Shao // *Finance Res. Lett.* – 2022. – Vol. 50. – P. 103264.
9. Behnass M. Implications of the Russia-Ukraine war for global food security / Behnassi M., El Haiba M. // *Nat. Hum. Behav.* – 2022. – Vol. 6. – Pp. 754–755.
10. Estrada M.A.R. The impact of the Russian aggression against Ukraine on the Russia-EU trade / M.A.R. Estrada, E. Koutronas // *J. Policy Model.* – 2022. – Vol. 44(3). – Pp. 599–616.
11. The War in Ukraine, Agricultural Trade and Risks to Global Food Security [Electronic resource] / T. Glauben, M. Svanidze, L. Götz *et al.* // *Intereconomics.* – 2022. – Vol. 57. – Pp. 157–163. – Accessed mode: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10272-022-1052-7>.
12. Near- to long-term measures to stabilize global wheat supplies and food security [Electronic resource] / Bentley A.R., Donovan J., Sonder K. *et al.* // *Nat Food.* – 2022. – Vol. 3. – Pp. 483–486. – Accessed mode: <https://www.nature.com/articles/s43016-022-00559-y>.
13. Guenette J. D. Implications of the War in Ukraine for the Global Economy (English) [Electronic resource] / J. D. Guenette, P. G. Kenworthy, C. M. Wheeler // *Equitable Growth, Finance and Institutions Note.* – 2022. – No. 3. – Washington, D.C. World Bank Group. – Accessed mode: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099616504292238906/IDU00bdb5a770659b04adf09e600a2874f25479d>.
14. Kang S. Civil war destruction and the prospects for economic growth [Electronic resource] / S. Kang, J. Meernik // *The Journal of Politics.* – 2005. – Vol. 67(1). – Pp. 88–109. – Accessed mode: <https://www.jstor.org/stable/10.1111/j.1468-2508.2005.00309.x>
15. Glick R. Collateral damage: Trade disruption and the economic impact of war [Electronic resource] / R. Glick, A. M. Taylor // *The Review of Economics and Statistics.* – 2010. – Vol. 92(1). – Pp. 102–127. – Accessed mode: <https://www.jstor.org/stable/25651393>.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

16. Імперативи розвитку міжнародних економічних відносин в умовах глобальних викликів : колективна монографія [Електронний ресурс] / О. Довгаль, Г. Ревякін, Г. Задорожний та ін. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. – 528 с. – Режим доступу: https://karazin.ua/storage/static-content/source/documents/vydavnytstvo/2022/monohrafii/Dovgal1_.pdf.

17. Чеховська М. Україна в контексті зміни світового порядку: економічні наслідки [Електронний ресурс] / М. Чеховська // Економіка та суспільство. – 2022. – № 38. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>.

18. Кравчук Н. Геополітичні та геоекономічні наслідки сучасних міжнародних збройних конфліктів / Н. Кравчук, Х. Бадюк // Вісник економіки. – 2023. – Вип. 4. – С. 52–66. – Режим доступу: <https://dspace.wunu.edu.ua/jspui/handle/316497/49939>.

19. Юрчишин В. Геополітичні та геоекономічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі [Електронний ресурс] / В. Юрчишин // Центр Разумкова. – 2022. – Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2022_TRANSFORMANS_UKR.pdf.

20. Axelrod R. On six advances in cooperation theory / R. Axelrod // *Analyse & Kritik*. – 2000. – Vol. 22. – Pp. 130–151. – Accessed mode: <https://web-sites.umich.edu/~axe/research/SixAdvances.pdf>.

21. Milner H. International Theories of Cooperation among Nations: Strengths and Weaknesses [Review of Cooperation among Nations; Saving the Mediterranean, by J. Grieco & P. Haas] / H. Milner // *World Politics*. – 1992. – Vol. 44(3). – Pp. 466–496.

22. Messner, D. A. The behavioural dimensions of international cooperation / Messner, D. A. Guarín, D. Haun // Duisburg: Centre for Global Cooperation Research (Global Cooperation Research Papers 1). – 2013.

23. Paulo S. International Cooperation and Development: A Conceptual Overview / Paulo Sebastian. // *SSRN Electronic Journal*. – 2014. – Paper 13.

24. Caraiani G. Cooperare economica internationala, Pro Universitaria / G. Caraiani, C. Georgescu. – Bucuresti, 2013.

25. Galaju I. Conceptul de cooperare economica internationala. Cooperarea micro macroeconomica / I. Galaju, V. Tofan // *Studia Universitatis*. – 2010. – No. 2(32). – Accessed mode: <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/17.-p.117-119.pdf>.

26. Dai X. International Cooperation Theory and International Institutions [Electronic resource] / X. Dai, D. Snidal, M. Sampson // *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*. – 2017. – November 20. – Accessed mode: <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-93>.

27. Resolutions. Security Council. UN [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://main.un.org/securitycouncil/en/content/resolutions-0>.

28. UNHCR, “Global Trends” [Electronic resource]. – Accessed mode: <https://www.unhcr.org/global-trends>.

29. The complication of concentration in global trade [Electronic resource] / O. White, J. Woetzel, S. Smit, J. Seong, T. Devesa ; McKinsey Global Institute. – 2023. – Accessed mode: <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-complication-of-concentration-in-global-trade>.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

30. Trade Statistics by Country. WITS [Electronic resource] / World Bank Group. – Accessed mode: <https://wits.worldbank.org/countrystats.aspx?lang=en>.
31. World Trade Organization “WTO lowers 2023 trade growth forecast amid global manufacturing slowdown” [Electronic resource]. – Accessed mode: https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/tfore_05oct23_e.htm.
32. Статистика зовнішньої торгівлі НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_y.pdf.
33. HH Market concentration index By Country and Region in 1988 - 2017 WITS Data [Electronic resource] / World Bank Group. – Accessed mode: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ALL/StartYear/1988/EndYear/2017/Indicator/HH-MKT-CNCNTRTN-NDX>.
34. Sandro Steinbach. The Russia–Ukraine war and global trade reallocations [Electronic resource] / Sandro Steinbach // *Economics Letters*. – 2023. – Vol. 226. – 111075. – Accessed mode: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165176523001003>.
35. Trade in Ukraine [Electronic resource] // Statista. – 2024. – Accessed mode: <https://www.statista.com/topics/9381/trade-in-ukraine>.
36. Global value chains: Efficiency and risks in the context of COVID-19 [Electronic resource] / OECD. – 11 February 2021. – Accessed mode: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/global-value-chains-efficiency-and-risks-in-the-context-of-covid-19-67c75fdc>.
37. Geopolitics and the geometry of global trade [Electronic resource] / McKinsey Global Institute Global Institute Global Trade Model. – 2024. – Accessed mode: <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/mckinsey%20global%20institute/our%20research/geopolitics%20and%20the%20geometry%20of%20global%20trade/geopolitics-and-the-geometry-of-global-trade-vf.pdf>.

References

1. Leandro, F. J. B. S. (2023). Ukraine effect: are we groping for a new world order? *Janus.net*. <https://janusnet-ojs.autonoma.pt/index.php/janus/article/view/39>.
2. Ruta, M., 2022. The Impact of the War in Ukraine on Global Trade and Investment. *World Bank*. <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/8a37c7fb-5fd8-56aa-bb7e-2a0970c468d9>.
3. Ozili, Peterson. (2022). Global Economic Consequence of Russian Invasion of Ukraine. *SSRN Electronic Journal*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4064770.
4. WTOs “Global Trade Outlook and Statistics”. (2024). https://www.wto.org/english/news_e/archive_e/tfore_arc_e.htm.
5. The Global Cooperation Barometer (2024). The World Economic Forum. https://www.weforum.org/publications/the-global-cooperation-barometer-2024/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjwh7K1BhCZARIsAKOrVqFUat9kXGPtZ03nbsielqcFR_zMEB6xwAGlte9CR8zkpg-mmT2SVfAaAktZEALw_wcB.
6. Mahlstein, K., McDaniel, C., Schropp, S., Tsigas, M. (2022). Estimating the economic effects of sanctions on Russia: An allied trade embargo. *World Econ.*, 45(11), 3344–3383.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

7. Bounbou, W., Yatié, A. (2022). The impact of the Ukraine-Russia war on world stock market returns. *Econom. Lett.*, 215, 110516.
8. Fang, Y., Shao, Z. (2022). The Russia-Ukraine conflict and volatility risk of commodity markets. *Finance Res. Lett.*, 50, 103264.
9. Behnassi, M., El Haiba, M. (2022). Implications of the Russia-Ukraine war for global food security. *Nat. Hum. Behav.*, 6, 754–755.
10. Estrada, M.A.R., Koutronas, E. (2022). The impact of the Russian aggression against Ukraine on the Russia-EU trade. *J. Policy Model.*, 44 (3), 599–616.
11. Glaubien, T., Svanidze, M., Götz, L. et al. (2022). The War in Ukraine, Agricultural Trade and Risks to Global Food Security. *Intereconomics*, 57, 157–163. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10272-022-1052-7>.
12. Bentley, A.R., Donovan, J., Sonder, K. et al. (2022). Near- to long-term measures to stabilize global wheat supplies and food security. *Nat Food*, 3, 483–486. <https://www.nature.com/articles/s43016-022-00559-y>.
13. Guenette, J.D., Kenworthy, P.G., Wheeler, C.M. (2022). Implications of the War in Ukraine for the Global Economy (English). *Equitable Growth. Finance and Institutions Note*, (3). <http://documents.worldbank.org/curated/en/099616504292238906/IDU00bdb5a770659b04adf09e600a2874f25479d>.
14. Kang, S., & Meernik, J. (2005). Civil war destruction and the prospects for economic growth. *The Journal of Politics*, 67(1), 88-109. <https://www.jstor.org/stable/10.1111/j.1468-2508.2005.00309.x>.
15. Glick, R., & Taylor, A. M. (2010). Collateral damage: Trade disruption and the economic impact of war. *The Review of Economics and Statistics*, 92(1), 102-127. <https://www.jstor.org/stable/25651393>.
16. Dovhal, O., Reviakin, H., Zadorozhnyi, H. Et al. (2022) *Imperatyvy rozvytku mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosyn v umovakh hlobalnykh vyklykiv [16. Imperatives for the development of international economic relations in the face of global challenges]*. KhNU imeni V. N. Karazina.
17. Chekhovska, M. (2022). Ukraina v konteksti zminy svitovoho poriadku: ekonomichni naslidky [Ukraine in the context of changes in the world order: economic consequences]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, (38). <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/index>.
18. Kravchuk, N., Badiuk, Kh. (2023). Heopolitychni ta heoekonomichni naslidky suchasnykh mizhnarodnykh zbroinykh konfliktiv [Geopolitical and geoeconomic consequences of modern international armed conflicts]. *Visnyk ekonomiky – Herald of Economy*, 4, 52–66.
19. Iurchyshyn, V. (2022) Heopolitychni ta heoekonomichni zminy, formovani pid vplyvom rosiiskoi ahresii, ta onovlennia mistsia Ukrainy u svitovomu prostori [Geopolitical and geoeconomic changes formed under the influence of Russian aggression and renewal of Ukraine's place in the world]. *Tsentrazumkova – Razumkov Center*.
20. Axelrod, R. (2000). On six advances in cooperation theory. *Analyse & Kritik*, 22, 130–151. URL: <https://websites.umich.edu/~axe/research/SixAdvances.pdf>

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

21. Milner, H. (1992). International Theories of Cooperation among Nations: Strengths and Weaknesses [Review of Cooperation among Nations; Saving the Mediterranean, by J. Grieco & P. Haas]. *World Politics*, 44(3), 466–496.
22. Messner, D. A. Guarín, D. Haun (2013). *The behavioural dimensions of international cooperation*. Duisburg: Centre for Global Cooperation Research (Global Cooperation Research Papers 1).
23. Paulo, Sebastian. (2014). International Cooperation and Development: A Conceptual Overview. *SSRN Electronic Journal*, 13.
24. Caraiani, G., Georgescu, C. (2013). *Cooperare economica internationala*. Pro Universitaria, Bucuresti.
25. Galaju, I., Tofan, V. (2010). Conceptul de cooperare economica internationala. Cooperarea micro macroeconomica. *Studia Universitatis*, (2(32)). <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/17.-p.117-119.pdf>.
26. Dai, X., Snidal, D., & Sampson, M. (2017, November 20). *International Cooperation Theory and International Institutions*. Oxford Research Encyclopedia of International Studies. <https://oxfordre.com/internationalstudies/view/10.1093/acrefore/9780190846626.001.0001/acrefore-9780190846626-e-93>.
27. Resolutions. Security Council. (n.d.). UN. <https://main.un.org/securitycouncil/en/content/resolutions-0>.
28. UNHCR. (n.d.). Global Trends. <https://www.unhcr.org/global-trends>.
29. White, O., Woetzel, J., Smit, S., Seong, J., Devesa, T. (2023). *The complication of concentration in global trade*. <https://www.mckinsey.com/mgi/our-research/the-complication-of-concentration-in-global-trade>.
30. World Bank Group. (n.d.). Trade Statistics by Country. WITS. <https://wits.worldbank.org/countrystats.aspx?lang=en>.
31. World Trade Organization “WTO lowers 2023 trade growth forecast amid global manufacturing slowdown”. https://www.wto.org/english/news_e/news23_e/tfore_05oct23_e.htm.
32. Statystyka zavnishnoi torhivli NBU. https://bank.gov.ua/files/ES/Trade_y.pdf.
33. World Bank Group. (n.d.). HH Market concentration index By Country and Region in 1988 - 2017 WITS Data. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/ALL/StartYear/1988/EndYear/2017/Indicator/HH-MKT-CNCNTRTN-NDX>.
34. Sandro Steinbach. (2023). The Russia–Ukraine war and global trade reallocations. *Economics Letters*, 226, 111075. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0165176523001003>.
35. Trade in Ukraine (2024). Statista. <https://www.statista.com/topics/9381/trade-in-ukraine>.
36. OECD. (11 February 2021). Global value chains: Efficiency and risks in the context of COVID-19. <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/global-value-chains-efficiency-and-risks-in-the-context-of-covid-19-67c75fdc>.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

37. Geopolitics and the geometry of global trade. (2024). McKinsey Global Institute Global Institute Global Trade Model. <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/mckinsey%20global%20institute/our%20research/geopolitics%20and%20the%20geometry%20of%20global%20trade/geopolitics-and-the-geometry-of-global-trade-vf.pdf>.

Отримано 11.03.2024

UDC 339.9

JEL Classification: F14; F15; F60

Hanna Kotina

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Finance named after Viktor Fedosov

Head of the Young Scientists Council

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

E-mail: akotina.kneu@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-7783-866X>

Maryna Stepura

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Finance named after Viktor Fedosov

Head of the Scientific society of students, postgraduates, doctoral students and young researchers

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

E-mail: mstepura.kneu@gmail.com. **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-5881-5411>

Illia Kotin

Student of the master's programme "Business Administration (Universal)"

Institute of Business Education named after Anatoliy Poruchnyk

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (Kyiv, Ukraine)

E-mail: ilya@inkla.com.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0009-0007-5603-6722>

GLOBAL COOPERATION IN CONFLICTS: EMPIRICAL STUDY OF FOREIGN TRADE VOLATILITY IN UKRAINE AND THE WORLD

Abstract. *The global shocks of recent years have upended the current world order, and international economic systems have been plunged into deep uncertainty. The current global context is worrying, with increased competition and conflict replacing cooperation. Therefore, the issue of transforming global cooperation is extremely relevant. Estimating the approaches of domestic and world scientists, the paper provides an interpretation of international (global) cooperation in the modern world and its architecture, explores how Ukraine is involved in it with an emphasis on trade and capital. It is noted that international cooperation is not always a good thing, but since it concerns policies that go beyond the national economy and are used as part of global governance, challenges arise in view of expanding the scope of international*

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

---

cooperation and global collective action to achieve the goals of sustainable economic development in a changing world. Summarizing global trends, the paper notes that if barriers to trade continue to grow under the influence of global threats and the effects of the war in Ukraine, some countries may suffer from a slowdown in economic growth and a decrease in the diffusion of productivity and innovation. It is determined that there is a large disproportion in global cooperation, therefore, the issue of global fragmentation and diversification is emphasized, and it is emphasized that reducing the gap between more and less integrated countries can lead to significant economic benefits, but any type of reconfiguration entails additional trade-offs. Studying the empirical data, it is noted that today's world is deeply interconnected, although the trends of recent years are marked by a downward trend, including a noticeable drop in foreign trade in Ukraine, indicators of trade concentration remain low, foreign direct investment has an unstable trend. The redirection of trade flows as a result of the Russian invasion of the Ukraine and its impact on the possibilities of expanding Ukraine's foreign economic cooperation are noted and analysed.

Keywords: *global cooperation; foreign trade; international economic cooperation; global conflicts; fragmentation and concentration.*

Fig.: 6. References: 37.

Бібліографічний опис для цитування:

Котіна Г. М., Степура М. М., Котін І. П. Глобальна кооперація в умовах конфліктів: емпіричне дослідження волатильності зовнішньої торгівлі в Україні та світі. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 1(28). С. 72-93.